

Illusaqarneq pillugu ataatsimoortumik aqqissuusseqqinnissamut, tassungalu atatillugu pisortat aningaasalersuinnermut qularnaveequsiisarnissaanut, aammalu akitsuutininik apparsaagallarnissanik, nuna tamakkerlugu isigalugu periusissiorinissamut Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Aqqissuusseqqinnissamut pilersaarut Inatsisartunut saqqummiunneqassaaq aalajangiiffigisassanngorlugulu 2027-mi upernaakkut ataatsimiinnermi (UPA27).

Inatsisartunut ilaasortamit Erik Jensenimit, Siumut, saqqummiunneqartoq

pillugu

Sanaartornermut Ataatsimiititaliap

siunnersuutip aappassaaneerneqarneranut

ISUMALIUTISSIISUTAA

Ataatsimiititaliap suliarinninnermini ilaasortarai:

Inatsisartunut ilaasortaq Justus Hansen, Demokraatit, siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Gerth Mikaelson, Naleraq, siulittaasup tullia
Inatsisartunut ilaasortaq Hans-Erik Enoksen, Demokraatit
Inatsisartunut ilaasortaq Nivi H. Efraimson, Inuit Ataqatigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Bentiaraq Ottosen, Atassut

UPA2026-mi ulloq 5. maajimi siullermeerinninnerup kingorna ataatsimiititaliap siunnersuut misissorpaa.

Siunnersuutip imarisaa siunertaalu

Illusaqarneq pillugu aqqissuusseqqinnissamut ataatsimoortumik pilersaarummik UPA2027-mi Inatsisartunut saqqummiunneqartussamik suliaqaqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaat aalajangiiffigisassatut siunnersuummi siunertarineqarpoq. Aqqissuusseqqinnissamut pilersaarutip ilaatigut imarissavai pisortanit qularnaveeqquserneqartumik illuliortiternernut aningaasalersuinnermik aqqissuussineq, akitsuutinik apparsaagallarnissamut kiisalu ineqarnermut suliaasaqarfimmi periusissamut siunnersuutit.

Piffissami siunnersuuteqartup oqarneratut inissianik niuernerup annertuumik kigaallassimanera siunnersuummi aallaavigineqarpoq. Inissiat tunineqartartut nalinginnaasut nalingi 40 %-it missaannik appariarsimasut, aammalu piginnittut nikinneri 65 %-it missaannik ikileriarsimasut allassimavoq. Tamatuma peqatigisaanik erseqqissaatigineqarpoq suli pisariaqartitsisoqartoq, inissianilli pisinissami aningaasalersuisinnaaneq annertuumik aporfilersuisoq.

Aningaasalersuinissamut piunasaqaatit, tassungalu ilanngullugit nammineq aningaasaateqarnissamik piunasaqaatit innuttaasut, pingaartumillu siullermeersumik illusiniartut innuttaasullu killilimmik ileqqaagaqartut inissianik niuerfimmi periarfissaqartinneqanngitsut amerlangaatsiartut siunnersuuteqartup oqaatigaa.

Tamanna tunngavigalugu qularnaveeqqusiinermut aningaasaateqarfimmik imaluunniit peqateqarluni aningaasaliinissamut aqqissuussinermik, aningaasalersuinermik ingerlatsisut annaasaqaratarsinnaanerannik annikillisaataasinnaasunik pilersitsinissaq siunnersuutigineqarpoq, taamaalillunilu illuliortiternernut aningaasalersuineq pitsaanerulersinniarlugu.

Tamatuma saniatigut inissianik niuerfimmi ingerlatat annertusarneqarnissaat siunertaralugu pappiaqqanik nalilinnik naqissusiinermi akitsuutit annikillisikkallarneqarnissaat siunnersuutigineqarpoq. Kiisalu nuna tamakkerlugu ineqarnermut suliassaqarfimmi periusissamik suliaqarnissaq pilersaarutigineqarpoq, taannalu ineqarnermut politikimi, tassungalu ilanngullugu attartornerup piginnittuunerullu akornanni pissutsinut, aningaasalersuineri periutsinut najugaqariaatsimullu periusissianut tunngavissamik ungasinnerusumut isigisumik ataqatigiissaartumillu pilersitsissaaq.

Siunnersuutip Inatsisartunit siullermeerneqarnera

Aalajangiiffigisassatut siunnersuut siullermeerneqarmat ataatsimut isigalugu tigulluarneqarpoq, tassa innuttaasut inissiamik nammineq pigisaqarnissamut periarfissaasa pitsannorsarneqarnissaat inissianillu niuerfiup atuuffiata nukittorsarneqarnissaa pisariaqartinneqartoq partiinit arlalinnit oqaatigineqarmat. Ilaatigut pingaartumik inuusuttut siullermeersumillu illusiniartut aningaasalersuisinnaanermi unammilligassaqarnerat kiisalu illoqarfiit anginerit najugaqarfiillu mikinerit akornanni assigiinngissuteqarneq tikkuarneqarput.

Naalakkersuisut siunnersuut qujassutigaat erseqqissaatigalugulu inissiamik piginnittuunissamut periarfissat nukittorsarneqarnissaannik kissaateqarneq ineqarneq pillugu aqqissuusseqqinnermik maanna suliami ilaatinneqareersoq. Naalakkersuisut tamatumunnga peqatigitillugu erseqqissaatigaat inissianik niuerfik niuernerumut atugassarititaasut atorlugit aallaavittut ingerlanneqartariaqartoq, taamaattumillu pisortat akuleruttarnerat tunaartaqartariaqartoq aningaasaqarnikkullu isumatusaarfiusariaqartoq.

Tamanna tunngavigalugu siullermeersumik illusiniartut atugassarisaannik aammalu tunaartaqarluni suliniutaasinnaasunik misissueqqissaarnissaq siunertaralugu Naalackersuisut allannguutissatut siunnersuuteqarput.

Naalackersuisut allannguutissatut siunnersuutaat Naleqqap isornartorsiorpaa erseqqissaatigalugulu ineqarnermut suliaasaqarfimmi sulineq partiip isumaa malillugu arriippallaartoq aammalu tigussaasunik iliuseqartoqarnani misissueqqissaarnerit amerlavallaat aallartinneqartartut. Isornartorsiuneq tamanna Siumup isumaqatigaa, tamatumalu peqatigisaanik siullermeersumik illusiniartut Naalackersuisut allannguutissatut siunnersuutaanni aallunneqarpallaarnerat uparuarlugu.

Naalackersuisut taamaalillutik imaattumik allannguutissatut siunnersuuteqarput:

”Inissiamik pisinermi siullermeersumik pisisunut atugassarititaasunik misissueqqissaarnermik ingerlatseqqullugit Naalackersuisut peqquneqarnissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut, matumani aaqqissuussinernit pioreersunit kiisalu nunani avannarlerni soqutiginaateqartunit misilittakkat ilanngullugit. Tamatuma saniatigut aningaasaqarnikkut tunaartaqarluni suliniutaasinnaasut nalilersuiiffiginerat misissueqqissaarnermut ilaassaaq, aningaasaqarnermi politikkimut kinguneqaataasinnaasut mianeralugit. Naalackersuisut tamanna tunuliaqutaralugu suliniutissatut siunnersuutiniq saqqummiussissapput inissianik pisinermi siullermeersumik pisisunut. Misissueqqissaarneq suliniutissatullu siunnersuutit UPA2027-mi suliarineqartussanngorlugu Inatsisartunut saqqummiunneqassaaq.”

Tamanna tunngavigalugu siunnersuut Naalackersuisullu allannguutissatut siunnersuutaat Sanaartornermut Ataatsimiititaliami suliareqqinneqartussanngorlugit innersuunneqarput.

Siunnersuutip aningaasaqarnikkut kingunerisassai

Aalajangiiffigisassatut siunnersuutit piviusunngortinneqarneranni aningaasaqarnikkut allaffis-sornikkullu kingunerisassat siunnersuutip tunngavilersuutitaani nassuiaatigineqartassasut Inatsisartut suleriaasianni § 33, imm. 1-imi allassimavoq.

Illuliortiternernut aningaasalersuineramik aaqqissuussinermik pilersitsineranut aqutsinermullu atatillugu kiisalu pappiaqqanik nalilinnik naqissusiinermi akitsuutinit isertitanik annaasaqarallarnerup nassatarisaanik pisortanut aningaasaqarnikkut allaffisornikkullu kinguneqassasoq siunnersuummi allassimavoq.

Siunnersuut ataatsimut isigalugu aningasanik sulisunillu atuiffiussasoq naatsorsuutigineqartoq oqaatigineqarpoq, taakku ukioq naallugu sulisut marluk missaannut aammalu 1 mio. kr.-inik aningaasartuuteqarnermut naapertuullutik.

Siunissami ungasinnerusumi aningasaqarnikkut sunniutissat nalornissutaasut, inissianillu niuerfimmi ingerlatat annertusinerata inuiaqatigiinni aningaasaqarnermut pitsaasumik sunniuteqarnissaa, tassungalu ilanngullugu suliffissat amerlinissaat aningaasaqarnikkullu siuariartortoqarnissaa naatsorsuutigineqartoq ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq.

Ataatsimiititaliap siunnersuummut oqaaseqaatai

Inissianik niuerfimmi periarfissanut atatillugu, tassungalu ilanngullugu pingaartumik inuusuttunut siullermeersumillu illusiniartunut unammilligassat aalajangiiffigisassatut siunnersuummi aallunneqarnerat naleqquttusoq ataatsimiititaliaq isumaqarpoq. Ileqqaagaqarnissamik qularnaveeqquteqarnissamillu piumasaqaatit, pingaartumik illoqarfiit anginerit avataanni, inissiamik pisiniarnermi annertuumik aporfiusarnerat siullermeerinninnermi partiinit arlalinnit tikkuarneqartoq ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq.

Kiisalu illoqarfinni anginerusuni najugaqarfinnilu mikinerusuni inissianik niuerfiit akornanni annertuumik assigiinngissuteqartoqarnera oqaaseqartartunit arlalinnit erseqqissaatigineqartoq ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq. Nunaqarfinni illoqarfinnilu mikinerusuni innuttaasut aningaasalersuinissamat periarfissalunnerukkajuttut pisullu ilaanni qaffasinnerusumik erniaqartinneqartartut imaluunniit aningaaseriviit imminut akilersinnaassutsimik annaasaqaratarsinnaanermillu naliliinerisa kingunerisaannik taarsigassarsinissamik itigartinneqartartut ilaatigut oqaatigineqarpoq. Nunami sumiinneq apeqqutaatillugu assigiinngissutsit taamaattut ineqarnermut suliassaqarfimmi suliniuteqaqqinnermi ilaatinneqarnissaat pingaaruteqartoq ataatsimiititaliaq isumaqarpoq.

Tamatuma peqatigisaanik inissianik niuerfiup niuernermit atugassarititaasut atorlugit ingerlanneqaannarnissaata pingaaruteqarnera aammalu pisortat suliniutaat tunaartaqarlutillu aningaasaqarnikkut isumatusaarfiusariaqarnerat partiit arlallit erseqqissaatigigaat ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq. Tassunga atatillugu pisortat niuerfiup atuuffianik tigusinaveersaarlutik niuerfimmu tapersersuinissaat pingaartinneqarpoq.

Ineqarneq pillugu aaqqissuusseqqinnermut maanna ingerlanneqartumut atatillugu suliniutinik aallartitsisoqareernerarlugu kiisalu annertunerusumik suliniuteqartoqassappat taakku aningasaqarnikkut naalakkersuinermit ingerlatsinermit pingaarnertut eqqumaffigisassanut atatillugit nalilerneqartariaqarnerarlugu Naalakkersuisut naliliinerat ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq.

Tamatuma peqatigisaanik Naalakkersuisut allannguutissatut siunnersuutaat siullermeerinninnermi isornartorsiorneqartoq ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq, pingaartumik Naleqqamiit, taassuma erseqqissaatigalugu ineqarnermut suliassaqarfimmi sulineq partiip isumaa malillugu arriippallaartoq aammalu tigussaasunik iliuseqartoqarnani

misissueqqissaarnerit amerlavallaat ingerlanneqartartut. Taamatut isornartorsiuneq Siumumit isumaqatigineqarpoq aammalu ineqarnermut suliassaqarfimmi toqqaannarnerusumik iliussissanik pisariaqartitsisoqartoq erseqqissaatigalugu.

Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq aalajangiinissamut tunngavissap patajaallisarneqarnissaa aammalu innuttaasut inissianik niuerfimmi periarfissaasa pitsaanerulersinneqarnissaannut tigusaasunik iliuseqarnissaq pisariaqartoq. Tamatuma peqatigisaanik iliussissaasinnaasut aningaasaqarnikkut aningaasalersuinikkullu kingunerisassaannik erseqqinnerusumik misissueqqissaarnissamik pisariaqartitsineq Naalakkersuisut allannguutissatut siunnersuutaanni isiginiarneqarnerusoq ataatsimiititaliaq isumaqarpoq. Siullermeersumik illusiniartut kisimik immikkut qitiutinneqarnerat siunnersuutaqqaartumit allaanerusoq ataatsimiititaliaq isumaqarpoq aammalu isumaqarluni pisortat qularnaveeqqusiisarnerat, akitsuutitigut apparsaaneq ineqarnermullu suliassaqarfiup ataatsimoornerusumik periuseqarfigineqarnissaanik pisariaqartitsineq pillugit immikkoortunik attuumassuteqartunik aalajangiiffigisassatut siunnersuutaqqaartoq imaqartoq.

Aalajangiinissamut patajaatsumik tunngavissaqarnissaq aammalu suliniutinik innuttaasut nuna tamakkerlugu inissianik niuerfinni peqataanissamut periarfissaannut pitsanngorsaataasinnaasunik suliniuteqarnissaq pisariaqartinneqartoq ataatsimiititaliaq ataatsimut isigalugu isumaqarpoq.

Ataatsimiititaliap inassuteqaatai

- Ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut Demokraatineersut, Inuit Ataqatigiinneersut Atassummeersullu allannguutissatut siunnersuut imaattoq saqqummiukkumavaat: *”Inissiamik pisinermi siullermeersumik pisisunut innuttaasunullu atugassarititaasunik misissueqqissaarnermik ingerlatseqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut, matumani aaqqissuussinernit pioreersunit kiisalu nunani avannarlerni soqutiginaateqartunit misilittakkat ilanngullugit. Aningaasaqarnikkut tunaartaqarluni suliniutaasinnaasunik, tassungalu ilanngullugu pisortat qularnaveeqqusiisarnerannik aningaasalersueqataasinnaanerannilluunniit, akitsuutinik appaagallarnernik kiisalu suliniutinik allanik, aningaasaqarnermi politikkimut kinguneqaataasinnaasut mianeralugit, inissianik niuerfimmut periarfissanik atuisinnaanermut nukittorsaataasinnaasunik naliliinerit misissueqqissaarnermi ilaatinneqassapput. Tamanna tunngavigalugu tunaartaqarluni suliniutissatut siunnersuutinik Inatsisartunit UPA2028-mi oqaluuserineqartussanik Naalakkersuisut saqqummiussissapput.”*

Ataatsimiitaliap taama oqaaseqaateqarluni isumaliutissiisummilu allassimasutut paasinnil-
luni siunnersuut aappassaaniigassanngortippaa.

Justus Hansen
Siulittaasoq

Gerth Mikaelen
Siulittaasup tullia

Hans-Erik Enoksen

Nivi Heilmann Efraimsen

Bentiaraq Ottosen